

Bo'lajak tarbiyachilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar

Saidova Nigora Olimovna –
Farg'ona davlat universiteti
Maktabgacha ta'lim kafedrasida dotsenti,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
E-mail: nigorasaid89@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6538-2092>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo'lajak tarbiyachilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha rivojlangan mamlakatlar tajribasi tahlil qilingan. Finlandiya, Singapur, Yaponiya, Germaniya va Kanada pedagogik ta'lim tizimlarida kreativlikni shakllantirishga qaratilgan yondashuvlar o'rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishda loyiha asosida o'qitish, refleksiv faoliyat, innovatsion pedagogik texnologiyalar va amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim muhim ahamiyat kasb etishi aniqlangan. Shuningdek, xorijiy tajribalarni O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimiga integratsiya qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kreativlik, ijodiy qobiliyat, bo'lajak tarbiyachi, maktabgacha ta'lim, xorijiy tajriba, pedagogik innovatsiyalar, kreativ kompetensiya.

Зарубежный опыт развития творческих способностей будущих воспитателей

Аннотация. В данной статье проанализирован опыт развитых стран по развитию творческих способностей будущих воспитателей. Изучены подходы к формированию креативности в системах педагогического образования Финляндии, Сингапура, Японии, Германии и Канады. По результатам исследования установлено, что важную роль в развитии креативных компетенций играют проектно-ориентированное обучение, рефлексивная деятельность, инновационные педагогические технологии и практико-ориентированное образование. Кроме того, разработаны рекомендации по интеграции зарубежного опыта в систему дошкольного образования Республики Узбекистан.

Ключевые слова: креативность, творческие способности, будущий воспитатель, дошкольное образование, зарубежный опыт, педагогические инновации, креативная компетенция.

Foreign experience in developing the creative abilities of future preschool teachers

Annotation. *This article analyzes the experience of developed countries in fostering the creative abilities of future preschool teachers. It examines approaches aimed at developing creativity within teacher education systems in Finland, Singapore, Japan, Germany, and Canada. The findings indicate that project-based learning, reflective practice, innovative pedagogical technologies, and practice-oriented education play a significant role in the development of creative competencies. In addition, recommendations are proposed for integrating international experience into the preschool education system of the Republic of Uzbekistan.*

Keywords: *creativity, creative abilities, future preschool teacher, preschool education, international experience, pedagogical innovations, creative competence.*

KIRISH

Jahon ta'lim tizimida kreativlik XXI asrning eng muhim kompetensiyalaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Xususan, maktabgacha ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi pedagoglarning ijodiy fikrlashi, innovatsion yondashuvlarni qo'llashi hamda bolalarning individual qobiliyatlarini rivojlantira olishi zamonaviy ta'lim sifatining muhim mezonlaridan hisoblanadi. OECD va UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan xalqaro ta'lim konsepsiyalarida kreativ fikrlash ta'lim natijalarining asosiy tarkibiy qismi sifatida belgilangan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachining ijodkorligi bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, tasavvur va innovatsion faoliyatning shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida ularning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Bo'lajak tarbiyachilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika fanining dolzarb ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xalqaro va mahalliy ilmiy tadqiqotlarda kreativ kompetensiyalarni shakllantirishning nazariy asoslari, pedagogik shart-sharoitlari hamda samarali texnologiyalari keng yoritilgan. Xususan, OECD tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalarda kreativ va tanqidiy fikrlash XXI asr kompetensiyalarining muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etilib, ularni pedagog kadrlarni tayyorlash tizimiga integratsiya qilish zarurligi ta'kidlangan. T. Amabile kreativlikni rivojlantirishda motivatsiya va ta'lim muhiti muhim omil ekanligini ilmiy asoslab bergan bo'lsa, K. Robinson zamonaviy ta'lim tizimida pedagoglarning ijodiy yondashuvi ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri ekanligini qayd etadi. R. Sawyer esa kreativlikni rivojlantirishda hamkorlikdagi ta'lim, tadqiqotchilik faoliyati va innovatsion pedagogik yondashuvlarning ahamiyatini yoritgan.

Maktabgacha ta'lim pedagoglarini tayyorlashga oid tadqiqotlarda Gumuliauskienė va Malinauskienė bo'lajak tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishda refleksiv faoliyat, mustaqil izlanish hamda amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini asoslab bergan. Tur bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kreativ salohiyati ularning innovatsion faoliyatining negizi ekanligini ta'kidlaydi. Mahalliy olimlardan B. A. Bobojonov bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kreativ kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik asoslarini tadqiq qilgan bo'lsa, Sh. Xo'janiyazova xorijiy tajribalarni pedagog kadrlar tayyorlash tizimiga joriy etish imkoniyatlarini tahlil qilgan. S. S. Madjitova esa bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarida kreativ fikrlashni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini ishlab chiqqan. Shu bilan birga, mavjud ilmiy manbalar tahlili bo'lajak tarbiyachilar ijodiy

qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha rivojlangan mamlakatlar tajribalarini qiyosiy o'rganish hamda ularni O'zbekiston oliy pedagogik ta'lim tizimiga moslashtirish masalalari yetarli darajada tadqiq etilmaganligini ko'rsatdi. Mazkur tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy-pedagogik tahlil, tizimlashtirish, umumlashtirish va mantiqiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning manbaviy bazasini Finlandiya, Singapur, Yaponiya, Germaniya va Kanada pedagogik ta'lim tizimlarida bo'lajak tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishga oid ilmiy maqolalar, monografiyalar, OECD tavsiyalari hamda boshqa xalqaro ilmiy manbalar tashkil etdi. Qiyosiy tahlil yordamida mazkur mamlakatlarda qo'llanilayotgan pedagogik yondashuvlar va kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlari o'zaro taqqoslandi. Tizimlashtirish va umumlashtirish metodlari asosida xorijiy tajribalarning umumiy hamda o'ziga xos jihatlari aniqlanib, ularni O'zbekiston oliy pedagogik ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlari baholandi. Tadqiqot natijalarining ishonchliligi zamonaviy ilmiy manbalarning tanqidiy tahlili, turli mamlakatlar tajribalarini qiyosiy o'rganish hamda olingan xulosalarning ilmiy izchilligi orqali ta'minlandi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari rivojlangan mamlakatlar tajribasida bo'lajak tarbiyachilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish tizimli va amaliyotga yo'naltirilgan yondashuvlar asosida tashkil etilishini ko'rsatdi. Tahlillar shuni aniqladiki, Finlandiya pedagogik ta'lim tizimida talabalarni mustaqil tadqiqotchilik faoliyatiga jalb etish, loyiha asosida o'qitish hamda refleksiv tahlil orqali kreativ fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Singapurda esa "Teach Less, Learn More" tamoyili asosida talabalarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, innovatsion pedagogik metodlarni amaliy mashg'ulotlarda qo'llash hamda pedagogik moslashuvchanlikni shakllantirish ustuvor yo'nalish sifatida qaraladi.

Yaponiya tajribasida hamkorlikdagi ta'lim va refleksiv faoliyat kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali vositalari sifatida namoyon bo'ldi. Talabalarning darslarni kuzatish, tahlil qilish va takomillashtirish jarayonlarida muntazam ishtirok etishi ularda ijodiy yondashuv va kasbiy refleksiyani shakllantirishga xizmat qiladi. Kanada pedagogik ta'limida design thinking, STEAM texnologiyalari va innovatsion loyihalar orqali bo'lajak pedagoglarning kreativ salohiyatini rivojlantirishga alohida e'tibor berilishi aniqlandi. Germaniya oliy ta'lim muassasalarida esa amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim, pedagogik eksperimentlar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

Qiyosiy tahlil natijasida barcha mamlakatlar tajribasi uchun umumiy bo'lgan bir qator samarali mexanizmlar aniqlandi. Jumladan, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim texnologiyalari, refleksiv faoliyat, STEAM va raqamli texnologiyalardan foydalanish, ijodiy laboratoriyalarni tashkil etish, amaliyotga yo'naltirilgan treninglar hamda hamkorlikdagi ta'lim kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi kuzatildi. Mazkur yondashuvlar talabalarning kreativ fikrlashi, innovatsion faoliyati, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari va pedagogik moslashuvchanligini rivojlantirishga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir. Olingan natijalar xalqaro ilmiy tadqiqotlarda keltirilgan xulosalarni tasdiqlaydi hamda xorijiy tajribalarni O'zbekiston oliy pedagogik ta'lim tizimiga moslashtirish bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligi va kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

XULOSA

Bo'lajak tarbiyachilar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini tasdiqladi. Xorijiy tajribalar tahlili shuni ko'rsatdiki, kreativ kompetensiyalarni shakllantirishda loyiha asosida o'qitish, refleksiv faoliyat, muammoli ta'lim, STEAM texnologiyalari, innovatsion pedagogik yondashuvlar hamda amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim eng samarali vositalar hisoblanadi. Mazkur yondashuvlar bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy fikrlashi, kasbiy moslashuvchanligi,

innovatsion faoliyati va mustaqil pedagogik qarorlar qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqot davomida O'zbekiston oliy pedagogik ta'lim tizimida xorijiy tajribalarning ilg'or jihatlarini milliy ta'lim an'analari bilan uyg'unlashtirish zarurligi aniqlandi. Xususan, pedagog kadrlar tayyorlash dasturlariga kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus modullarni kiritish, loyiha faoliyati va refleksiv mashg'ulotlar ulushini oshirish, STEAM texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish hamda amaliyotga yo'naltirilgan innovatsion ta'lim muhitini yaratish maqsadga muvofiqdir.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash mazmunini takomillashtirish, ularning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish hamda maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishi bilan ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Kelgusida kreativ kompetensiyalarni baholash mezonlarini ishlab chiqish hamda ularning samaradorligini eksperimental tadqiqotlar asosida aniqlash istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. OECD. Teaching, Learning and Assessing Creative and Critical Thinking Skills. – Paris: OECD Publishing, 2024.
2. Amabile T. M. Creativity in Context. – New York: Routledge, 2018. – 336 p.
3. Beghetto R. A., Kaufman J. C. Nurturing Creativity in the Classroom. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 288 p.
4. Gumuliauskienė A., Malinauskienė D. Potential, Expression and Development of Future Preschool and Pre-primary Education Teachers' Creativity in Study Process // Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference. – Riga, 2018. – P. 203–214.
5. Madjitova S. S. Pedagogical Mechanisms for the Development of Creative Thinking in Future Preschool Education Teachers // European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practice. – 2025.
6. Robinson K. Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education. – New York: Viking, 2015. – 320 p.
7. Sawyer R. K. The Cambridge Handbook of Creativity. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017. – 565 p.
8. Tur O. Creative Potential of Future Preschool Teachers as the Basis of Their Innovative Activities // Preschool Education. – 2025.
9. Bobojonov B. A. The Didactic Foundations for Developing Professional-Creative Competence in Future Teachers // International Conference on Management Studies and Innovations (ICMSI). – 2025.
10. Xo'janiyazova Sh. Foreign Experience in Developing Creative Thinking Skills to Improve Education Quality and Its Application in the Teacher Training System // Modern Journal of Social Technologies (MJST). – 2025.